

ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ

Појам – 1) деф. са становишта дужника, 2) деф. са станов. повериоца; 3) сложена деф. – 2 елемента

Особине: 1) формалност, 2) имовинскоправна природа, 3) утеловљеност, 4) преносивост (?)
Формалност

-исправа (писменост)

-прописана садржина (састојци)

-прописан начин, време и место унишења састојака

-санкција повреде – а) серијске хов – никакво дејство, б) појединачне – нису хартије (нпр. признаница о дугу)

Имовинска природа

-имовинско или лично-имовинско право

-разлог постојања хартије – њена вредност

-разлика од других исправа (администр.)

Утеловљеност (инкорпорација)

-појам – право из хартије неодвојиво повезано с папиром, као телесном ствари

-последице – а) постојање права, б) престанак права, в) пренос права, в) остварење права – презентација (поседовање хартије), г) залагање

-одступање – амортизација

Преносивост

-серијске хартије – неограничена преносивост у јавном промету

-појединачне – забрана преноса (закон; воља издаваоца)

Правни извори: 1) ЗОО 1978 – општи извор 2) ЗПД 2011 – акције и заменљиве обвезнице 3) ЗТК 2011(21) – серијске хартије 4) ЗОМ 1946 5) ЗОЧ 1946 6) закони у превозу

Права:

•на хартији – губитак на серијским хартијама, дематеријализација, Централни регистар, “безготовински пренос” с рачуна на рачун

•из хартије – имовинско право, вредност, врсте права

Функције – 1) монетарне – средство: плаћања, кредитирања, обезбеђења, инвестирања 2) трговинске – олакшање и убрзање трговине, обезбеђење

Значај

Погодности за повериоца

Погодности за дужника

Врсте

Законско именовање – именоване и неименоване; *Numerus clausus* (?) - не

Одређив. имаоца - на име, по наредби, на донос., алтернативне, мешовите

Врста пр. из хов – стварноп., облигац., с учешћ.

Масовност у промету - појединачне и серијске

Веза с основним послом - каузалне и апстрактне

Начин настанка права из ХОВ – конститутивне и неконститутивне

Врста тражбине – новчане и робне

Рок доспелости – краткоричне и дугорочне

Место издав. и плаћ. – међународне и домаће

ХОВ на име

Појам

Примери – принудност за серијске хов; меница, чек, коносман, товарни лист

Одређивање – закон или воља издаваоца

Предност – сигурност у промету

Мана – отежана преносивост

Пренос – цесија – а) појам б) упис у хартију и у регистар издаваоца (обавештавање издаваоца) в) лица г) дејство д) приговори издаваоца као цесуса цесионару

Забрана преноса – битно нормативне хартије (нпр. акције затворених ад)

ХОВ по наредби

Појам

Примери - меница, чек ...

Одређивање – закон или воља издаваоца (клаузула “по наредби”)

Предности – сигурност и једноставност преноса

Пренос – индосирањем – а) појам б) термин начин (клаузула на полеђини) в) учесници г) дејство (пренос хартије, па и права) ђ) апстрактан посао е) искључење дужнику туђих приговора савесном индосатару

Формална легитимација имаоца

Издавачева дужност испитивања – низ индосамената

Искључење испитивања материјалне легитимације – несавесност издаваоца

ХОВ на доносиоца

Појам

Примери - чек, теретница, складишница..

Одређивање – закон или воља издаваоца

Пренос – предајом (апстрактан посао)

Предност – лака преносивост – максимална инкорпорациона и легитимациона моћ

Мана – несигурност у промету

Легитимисање

-презентацијом (доношењем)

-искључење испитивања материјалне легитимац.

Приговори – 1) објективни 2) лични (осн. посао) 3) искључење туђих приговора

Амортизација (?)

Правна природа

а) уговорна терорија

б) теорија једностр. посла. (емисија, креација) – савесност стицаоца

в) упис серијс. хов у рачун

Конвертовање

Појам – промена врсте хартије према начину одређености имаоца

Врсте – конверзија и винкулација

Услови

-допуштено претварања у нову врсту (по прописима и вољи издаваоца – нпр. ректа кл.)

-испитивање формалне легитимације имаоца

Замена

Појам

Случајеви

-оштећење - садржина препознатљива

-статусна промена издаваоца серијских хартија

-сједињавање или дељење

-промена врсте или класе хартије (нпр. акције за обвезнице, редовне за повлашћене акције)
Услов код серијских х. – објава огласа (позива)

Амортизација

Појам

Разлог

Циљ - 1) намирење без ХОВ 2) спречавање незаконитог стицаоца да оствари право

Поступак - предлагач, предмет, противник, ток, исход

Новчане ХОВ

Меница

Појам

Особине – по наредби, облигациона, апстрактна, строго формална, појединачна, новчана, конститутивна

Улога – средство кредитирања, средство плаћања, средство обезбеђења

Правни извори

Међународни

-Женевске конвенције 1930

-Конв. УН о међунар. трасир. и међун. сопств. меници 1988

Домаћи - ЗОМ 1946

Врсте – трасирана и сопствена; сходна примена

Врсте трасиране – а) редовно т., б) т. по сопственој наредби, в) т. сопствена, г) т. сопств. по сопств. наредби

Остале поделе

Улога у основном послу – робне, финансијске и пословне

Попуњеност – пуна и бланко

Начин издавања – за свој и за туђ рачун (комисона)

Менична начела

1) формалности

-појам

-образац или обичан папир

-одступања – а) бланко м., б) претпост. елем., в) овера рукознака

2) инкорпорације

-појам

-одступање – амортизација (само главни д-к)

3) фиксне меничне обавезе

-појам – меродавност садржине м. исправе, а не основног посла

-последица (значај) – немогућност истицања приговора различитости обавезе у основном послу трећем савесном имаоцу

-одступ. – а) несавес. ималац, б) регрес. трош.

4) меничне строгости

-формалнопр. вид – а) терети повериоцу (презентац., протест, тужба) – прејудицирање, б) за дужника – ограниченост приговора, хитност спора

-материјалнопр. вид – апстрактност

* одступање – приговор другој страни у основном послу и трећем несавесн. имаоцу

5) супсидијерности и солидарности

-појам – 2 одступања од грађанскопр. солидарности: а) супсидијерност б) нема деобе дуга исплатом

-последица – преваљивање м. обавезе

б) самосталности

-појам

-одступање – примена само у случају материјалнопр. неваљаности, а не и формалнопр. (нпр. механички потпис хонората ништи дуг авалисте)

7) непосредности

-појам – фикција

-последица – а) непосредност захтева имаоца, б) приговори – само објективни и лични

-одступање – ректа клаузула (и туђи приговори)

Састојци менице

Врсте – битни, претпостављени и факултативни

Битни састојци

Врсте – 1) општи, 2) лични, 3) географски и 4) временски

1) Општи састојци

-означење “меница” – а) у слогу, б) језик, в) последица пропуштања – нема менице

-налог – а) “платите” (“платићу”), б) безусловност, в) само на новац, г) само одједном, г) сума – речима и цифром

2) Лични састојци

-својеручан потпис трасанта – а) принудност својеручности - искључење механичког потписа (факсимил, писаћа машина), б) не мора адреса; в) сатрасанти: кумулативно - да; алтернативно – не

-означење трасата – а) име (не потпис), б) фингирани трасат не ништи меницу, в) не мора адреса, г) сатрасати – само кумулативно

-означење ремитента – а) име (не потпис), б) ефекат доносиоца - меница по сопственој наредби уз бланко индосамент трасанта, в) саремитенти – може и алтернативно; ослобођење исплатом било ком р-н-ту

3) Географски састојци – уобичајени географ. назив места

-место издавања – а) значај за међународни промет б) меродавно право за – форму менице, пасивну м. способност, рок за регрес в) више места – неважност менице

-место плаћања – а) дужник у том месту мора да се нађе о доспелости б) поверилац у том месту презентира м. в) значај у међунар. пром.: валута плаћања, презентација на исплату, протест г) више места – неважност менице

4) Временски састојци

- време издавања – а) значај – рачунање доспелости, рачунање рока за презентацију на акцепт, решавање сукоба закона у времену (нпр. пасивна м. способност) б) неуношење или немогући датум (нпр. 31. април) – неважност м. в) антидатирање и посдатирање допушено

-време доспелости –

* крајњи рок – 1. година од издавања

* промена – а) трасант да га продужи или скрати презентационом клаузулом, б) индосант само да га скрати

* један од четири начина: а) по виђењу – претпоставка, б) на одређени дан, в) на одређено време по виђењу, г) на одређено време по издавању

* забрањеност – оброчне, сајамске и узо менице, као и немогућег и оквирног доспевања

Претпостављени битни састојци – а) време доспелости – по виђењу, б) место издавања – адреса трасанта, г) место плаћања – адреса трасата

Факултативни састојци

Појам

Врсте – факулт. лица и факулт. клаузуле

Факултативне клаузуле

-о броју меничних примерака

-соло

-касаторна

-ректа

-презентациона: а) појам, б) врсте – позитивна и негативна (привремена и трајна), в)

уносилац – трасант или индосант (ако т-нт није забранио презент.), г) последица кршења позитивне клаузуле - прејудицирење

-“без обавезе”

-“без протеста”

-о позивној интервенцији (адреса по потреби)

-о домицилу (и платишту)

-монетарна

-ефективности

-валутна (“вредност примљена у”)

-о камати (претпоставка 6%)

-о покрићу (“ставите у рачун М. Шестића”)

-о извештају: “са извештајем”, “без” извештаја”

Застарелост менице - 1) имаоца према акцептанту -3 год. од доспелости 2) имаоца према т-нту – 1 год. од протеста 3) искупиоца према претходницима - 6 месеци од искупа

Тужбе – предлог за извршење, менична парница

Чек

Појам

Сходна примена правила о меници

Разлике: 1) м. средство кредит., ч. средс. плаћ. 2) време покрића 3) врста покрића 4) својство трасата 5) чек и на доносиоца 6) доспелост чека само по “виђењу” 7) забрана акцепта чека 8) забрана бланко ч.

Састојци: 1) не мора име ремитента 2) нема времена доспелости 3) забрањене клаузуле (акцепт, домицил, камата, доспелост, без обавезе)